

—•—
**MORSIAN SAAPUU
KAUPUNKIIN**
—•—

STEPHEN CRANE

Morsian saapuu kaupunkiin

Stephen Crane

Morsian saapuu kaupunkiin

**ja
 muita lännentarinoita**

Suomennos ja esipuhe
Anssi Hynynen

FAROS

© Anssi Hynynen & Faros-kustannus Oy, 2007

ISBN 978-952-99497-9-3

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Faros-kustannus Oy
Tanhuankatu 5 D 9
20540 Turku

www.faroskustannus.fi

Sisällys

Stephen Crane ja Villi Länsi (<i>Anssi Hynynen</i>)	7
Takaa-ajo	13
Mies ja muutama muu	33
Morsian saapuu kaupunkiin	56
Viisi valkoista hiirtä	75
Sininen hotelli	96
Kello kaksitoista	141

Stephen Crane ja Villi Länsi

Vuonna 1895 nuori kirjailija New Yorkista, Stephen Crane, oli taiteellisen uransa huipulla. Hän oli juuri julkaissut runokirjan, novelleja sekä romaanit *Maggie, katujen tyttö* ja *Punainen kunniamerkki*. Romaaneista ensimmäinen hämmästytti arvostelijat kypsyydellään, mutta sitä myytiin vain muutamia kappaleita. Jälkimmäinen herätti lukevan yleisön mielenkiinnon, kun se julkaistiin ensin lyhennettynä versiona sanomalehdissä ja sen jälkeen kirjana.

Maailma oli Cranelle avoin. Hän päätti lähteä Länteen – kolmesta syystä: hän halusi nähdä Mississippijoen, nähdä cowboyn ratsastavan ja kokea lumimyrskyn preerialla.

Stephen Cranen matka kesti puoli vuotta. Tuona aikana hän kirjoitti vain vähän, enimmäkseen kirjeitä ja lyhyitä artikkeleita itärannikon lehtiin. Hänen matkalla kokemansa siirtyi myöhemmin novelleihin, jotka julkaistiin 1896-1899 eri lehdissä. Tähän teokseen on kerätty Cranen lännentarinoista tärkeimmät.

Kuvamme lännenkirjallisuudesta on muotoutunut lähes yksinomaan kertakäyttöiseksi tarkoitetun kioskikirjallisuuden pohjalta. Stephen Crane kuuluu Mark

Twainin ja Bret Harten ohella harvoin Villiä Länttä kuvanneisiin kirjailijoihin, jotka myös kirjallisuuden tutkijat ovat ottaneet vakavasti. Cranea on pidetty Amerikan Tolstoina ja Hemingwayn oppi-isänä.

Matkallaan Länteen Crane suuntasi ensimmäiseksi kulkunsa New Orleansiin. Tutustuttuaan kaupunkiin Crane ylitti Mississipin St. Louisissa. Nebraskassa, Eddysville-nimisessä preeriakyläpahasessa, hän koki lumimyrskynsä. Sieltä hän etsiytyi San Antonioon, viipyi siellä pari kuukautta ja sai oletettavasti nähdä cowboyn jos toisenkin ratsun selässä. Hänen kolmen kohdan listansa oli täysi, mutta hän jatkoi matkaansa ensin lännemmäs ratsastellen muualla Arizonassa ja matkusti sitten junalla etelään, Meksikoon.

Meksikossa Crane yöpyi kerran pienessä kylässä oppaansa Miguel Itorbiden kanssa. Tunnettu rosvo Ramon Colorado saapui tovereineen kylään ja kuuli siellä asuvasta amerikkalaisesta. Hän päätti ryöstää tämän, mutta paikalle sattuneet ilotytöt veivät hetkeksi hänen huomionsa ja Crane oppaineen pääsi livahamaan karkuun. Rosvojen oli keskeytettävä takaa-ajonsa, kun pakolaiset yhyttivät *rurales*-osaston, jonka luutnantti kiroi rosvot alimpaan helvettiin.

Cranen ja Miguel Itorbiden ahdinko on luettavissa tämän kokoelman ensimmäisessä novellissa ”Takaa-ajo”, jossa heidän nimensä ovat vaihtuneet Richardsoniksi ja Joséksi. Novellista on kenties turha hakea syvällisiä merkityksiä, mutta se on varsin elävä kuvaus Porfirio Diazin ajan Meksikon epävarmoista olosuhteista. Novelli antaa meille myös tuntuman Cranen

omalaatuisesta tyylistä, joka tuntuu liittyvän erityisesti hänen lännentarinoihinsa. Crane sekoittaa estottomasti korkeakirjallista tyyliä, puhekieltä ja Mark Twainin esikuvan mukaisia liioittelevia kuvauksia (”rakennustyömaan kokoiset meksikolaiset satulat”).

San Antoniossa Crane oli tavannut itkevän 16-vuotiaan chicagolaispojan, jonka kuvitelmat romanttisesta cowboy-elämästä olivat särkyneet rahojen loppumisen myötä. Crane lähetti omalla kustannuksellaan tyhjätaskun takaisin itään kehottaen tätä ”kasvattamaan viikset” ennen kuin yrittäisi uudestaan maailmalle. Tämän eleen vuoksi hetkellisesti itsekin rahattomaksi joutunut Crane asusteli lammaspaimenien kanssa ja sai nähtävästi heidän elämästään idean kokoelman seuraavaan novelliin ”Mies ja muutama muu”.

”Mies ja muutama muu” kertoo Bill-nimisestä amerikkalaisesta lammaspaimenesta, jonka riita meksikolaisten paimenien kanssa kärjistyy tulitaisteluksi. Crane on kirjoittanut itsensä novelliin ulkopuoliseksi tarkkailijaksi, ”lukumieheksi”, joka joutuu tahtomattaan keskelle väkivaltaisia tapahtumia. Billin ja muukalaisen ero korostuu heidän puheessaan. Monessa mukana olleen Billin värikäs puhe on peräisin niin Länneestä kuin New Yorkin Bowerystä; muukalaisen korrekti puhekieli on niin vierasta tasangon asukille, ettei Bill ensi alkuun tunnu ymmärtävän hänen puhettaan. Jälleen kerran tarinan tyyli on sekalaista, ja saamme kuulla meksikolaisten lataavan haulikkojaan ”hellankansilla” ja ”ratapölkyillä”.

Teksasin kuukaudet antoivat Cranelle myös ympäristön novellille ”Morsian saapuu kaupunkiin”, jota monet pitävät yhtenä Cranen parhaimmista töistä. Sheriffi Jack Potterin yllättävä naimisiinmeno muuttaa hänen elämänsä, mutta sillä on vaikutuksensa myös Yellow Skyn kaupunkia juovuksissa uhkaavaan Scratchy Wilsoniin. Crane seuraa Potterin ja Wilsonin etenemistä vuorotellen ja saa lukijan odottamaan väistämätöntä tulitaistelua. Tarinan lopetus yllättää kuitenkin ainakin nykylukijan, joka on tottunut Hollywood-kaavan mukaisiin lännentarinoihin.

Novellista ”Morsian saapuu kaupunkiin” on nappattu kohtauksia useaan lännenelokuvaan. Näistä tärkein on ehdottomasti Fred Zinnemannin ohjaama *Sheriffi* vuodelta 1952. Gary Cooperin esittämä Will Kane on yhtä rakastunut vaimoonsa ja yhtä epävarma itsestään aviomiehenä kuin Jack Potter Cranen novellissa. Niin elokuvassa kuin novellissakin kaupunkilaiset sulkeutuvat koteihinsa ja saluunoihin jättäen sheriffin selviytymään miten parhaiten taitaa.

Sheriffi Jack Potter ja Scratchy Wilson esiintyvät myös toisessa novellissa ”Moonlight on the Snow” (ei mukana tässä kokoelmassa). Tarinassa Wilson on Potterin apulaissheriffi.

”Viisi valkoista hiirtä” kertoo Meksikon pääkaupunkiin syystä tai toisesta asettuneista amerikkalaisista. Humalaiset nuorukaiset joutuvat kiistaan paikallisten asukkaiden kanssa, ja tämä kiista on osoittautua kohtalokkaaksi. Crane kirjoitti kaksi muutakin tarinaa New York Kidin ja Frisco Kidin edesottamuksista

"SCRATCHY WILSON ON PÄISSÄÄN, JA RIEHUU KUIN VIIMEISTÄ PÄIVÄÄ",

NUORUKAINEN HUUDAHTI.

Punaisen kunniamerkin kirjoittaja, AMERIKKALAINEN KIRJAILIJA STEPHEN CRANE (1871-1900) SEIKKAILI 1890-LUVULLA TEKSASISSA, MEKSIKOSSA JA NEBRASKASSA. HÄN JOUTUI KAPAKKATAPPELUUN, LUMIMYRSKYYN PREERIALLA JA MEKSIKOLAISTEN ROSVOJEN TAKAA-AJAMAKSI. HÄN KIRJOITTI KOKEMASTAAN NOVELLEJA, JOIDEN AIHEITA KÄYTETTIIN SITTEMMIN USEISSA LÄNNENELOKUVISSA.

TÄHÄN KIRJAAN ON KOOTTU STEPHEN CRANEN PARHAAT LÄNNENTARINAT.

TAKAA-AJO
MIES JA MUUTAMA MUU
MORSIAN SAAPUU KAUPUNKIIN
VIISI VALKOISTA HIIRTÄ
SININEN HOTELLI
KELLO KAKSITOISTA

ISBN 978-952-99497-9-3

WWW.FAROSKUSTANNUS.FI

KANNEN KUVA: MAURI LAUKKANEN

KANSI: MARI SIIPOLA

